

บทความวิจัย

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล

ชอหมาด ไบหมาดบันจอ *
รุ่งชัยดาพร เวหะชาติ **
วาทิต ระเกี***

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล และเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน ประสบการณ์ทางการบริหาร และคุณวุฒิทางการศึกษาของผู้บริหาร รวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำนวน 66 คน ด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นและสุ่มอย่างง่าย โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเลือกตอบตามรายการ ตอนที่ 2 วัดระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลมีลักษณะประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามมีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 0.78 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอน บราวน์เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test ผลการวิจัยพบว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านหลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.53, 3.52, 3.50, และ 3.57 ตามลำดับ ด้านหลักคุณธรรมและหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 3.83 และ 3.68 ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล ด้านหลักความคุ้มค่า มากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ หลักธรรมาภิบาล, การบริหารจัดการสถานศึกษา, โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม.

* มหามบัณฑิต หลักสูตรการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

** อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

*** อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Abstract

The objectives of this research were to study the level of The Use of Principle of Good Governance for Management of Islamic Private School in Satun Province and to compare the use of Principle of Good Governance for Management of Islamic Private School by size of school, the administrative experience and the qualifications of administrators. The data collected from the 66 administrators of Islamic Private School using stratified random and simple random. A questionnaire that developed by the researcher which is divided into two: part one the profile of the respondent look like listed choice. The part two is the level of the use of Principle of Good Governance for Management of Islamic Private School look around the 5 level. The query is based on the content validity index was 0.78 and coefficient alpha of Cronbach was 0.98. The statistics were used in this study were frequency, percentage, mean, standard deviation. And hypothesis testing with the F-test. The results showed that level of principles of good governance of the private Islamic schools in Satun Province, the overall mean score ($\bar{X} = 3.62$) when considering each component. The rule of law, the principle of transparency, The participation principles and value principles were moderate with the average 3.53, 3.52, 3.50, and 3.57, were in order respectively. For the moral principles and principle participate were the high average 3.83 and 3.68, were in order respectively.

The comparison of the level of principles of good governance for Management of Islamic Private School. The overall is no difference. When consideration of each component found that the administrators of small and medium– size school have the level of The Use of Principle of Good Governance for Management of Islamic Private School in Satun Province higher than the administrators of large size school there were statistically significant at the .05 level.

Keywords: Good Governance, Administration school, Islamic Private School.

คำนำ

ปัจจุบันทุกประเทศมีการเปลี่ยนแปลง มีแนวทางการปรับปรุงการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมโดยมีเป้าประสงค์ คือ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขของประชาชน รัฐธรรมนูญแต่ฉบับมีความพยายามในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของภาครัฐมากขึ้น การประกันคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ภาครัฐมีการบริหารการปกครองที่โปร่งใสสามารถถูกตรวจสอบได้ โดยประชาชนมากขึ้นซึ่งมีเป้าหมายร่วมกัน 3 ทางคือ การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ การปรับเปลี่ยนภาครัฐ และการบริหารแบบพหุภาคี (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน : 2546)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ระบุไว้โดยชัดเจนว่า ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหาร การจัดการศึกษา ด้านวิชาการงบประมาณการบริหารบุคลากรและการบริหารงานทั่วไป ไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา 2551: 34) และให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ความเป็นอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจจัดได้ว่าเป็นความก้าวหน้าของการพัฒนามนุษย์และถือได้ว่าเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญเพื่อพัฒนาคนไทยทุกคนให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และเน้นหลักสำคัญว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การบริหารจัดการการศึกษา ผู้บริหารครูผู้สอนบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องจะต้องเข้าใจในอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการ เนื่องจากการศึกษาเป็นกิจการสาธารณะที่มีผู้เกี่ยวข้อง และมีผลกระทบจากการบริการจำนวนมากดังนั้นเพื่อให้การบริหารและการตัดสินใจมีความถูกต้องและก่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้มารับบริการ สถานศึกษาควรดำเนินการโดยใช้ระบบการบริหารเป็นองค์คณะมากที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยรูปแบบที่ใช้ได้แก่ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Base Management : SBM) ในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเลขานุการ ร่วมกันวางนโยบายในการบริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด ภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด ในการบริหารงานเพื่อให้ภารกิจของโรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น นอกจากจะต้องใช้ทรัพยากรเบื้องต้นในการบริหารงานอันได้แก่ คน เงิน พลังเทคนิคการจัดการแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาและครู รวมทั้งผู้ที่มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารอย่างจริงจังซึ่งการที่องค์คณะที่กล่าวถึงจะเข้ามามีบทบาทในการบริหารนั้นจะต้องทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างแท้จริงโดยเฉพาะครูนอกจากจะต้องตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองแล้วยังต้องตระหนักถึงความสำคัญรับผิดชอบในหน้าที่ซึ่งครูจะต้องมีอยู่ในตัวตน จึงจะสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ได้ ซึ่งความสำคัญรับผิดชอบในหน้าที่นั้นความหมายก็บ่งบอกในตัวเองอยู่แล้วว่า ผู้บริหารหรือครูผู้สอนหน้าที่ที่รับผิดชอบที่สำคัญคือการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ คุณธรรม จริยธรรมให้เกิดแก่เยาวชน แต่การที่จะสร้างลักษณะดังกล่าวได้ ผู้บริหาร และหรือครูผู้สอนจะต้องเริ่มที่ตนเองเสียก่อน โดยเฉพาะในปัจจุบันถ้าขาดความสำคัญรับผิดชอบในหน้าที่แล้ว นอกจากจะส่งผลกระทบถึงการจัดการศึกษาแล้วยังส่งผลกระทบถึงความเจริญก้าวหน้าของตนเองและประเทศชาติ เนื่องจากมีองค์กรอิสระทั้งภาครัฐและเอกชนที่คอยตรวจสอบถึงการบริหารจัดการอยู่มากมาย รวมทั้งประชาชนก็รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ซึ่งหนึ่งในนั้นคือการตรวจสอบการปฏิบัติงาน ของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งหมายถึงการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและครูผู้สอนนั่นเองนอกจากนี้รัฐยังกำหนดให้สถานศึกษาเป็น “นิติ

บุคคล” เพื่อให้การบริหารจัดการ การศึกษาเกิดความคล่องตัวและผู้มารับบริการเกิดความพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งการกำหนดให้สถานศึกษาเป็น “นิติบุคคล” นี้เองได้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูประบบราชการ ซึ่งในการปฏิรูประบบราชการนี้จัดว่าเป็นสิ่งใหม่ในระบบราชการไทยและเพื่อให้การปฏิรูปเป็นไปตามเจตนารมณ์ จึงออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และได้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ในเวลาต่อมา เพื่อให้ทุกกระทรวง ทบกรมและส่วนราชการถือปฏิบัติ การบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำระเบียบ และพระราชกฤษฎีกา ดังกล่าวมาบูรณาการในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้กับโรงเรียนการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มีการใช้ศัพท์ในภาษาไทยโดยนักวิชาการต่าง ๆ ได้แก่ หลักธรรมาภิบาล การปกครองที่ดี ธรรมรัฐ กลไกประชารัฐ กลไกภาคราชการที่มีคุณภาพ ประชาคมภาคราชการที่ดี กลไกราชการที่ดี สำนักนายกรัฐมนตรีเรียกว่า “การบริหารจัดการบ้านเมือง และสังคมที่ดี” เพื่อให้เข้าใจได้ตรงกันในที่นี้ขอใช้คำว่า “หลักธรรมาภิบาล” และใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Good Governance อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะมีนักวิชาการ หรือหน่วยงานใดก็ตามที่ให้ความหมายที่แตกต่างกันออกไป แต่เมื่อมองโดยภาพรวมแล้วจะพบว่ามีความคล้ายคลึงกัน ในส่วนที่ต้องการให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ประองตองสร้างสรรค์การบริหารเป็นไปอย่างมีคุณภาพ โปร่งใส ยุติธรรม และการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งจะต้องผสมผสานกันเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และพร้อมกันนี้สำนักนายกรัฐมนตรีได้กำหนด หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีหรือ “หลักธรรมาภิบาล” ไว้ทั้งหมด 6 ประการ ด้วยกันคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า (สัญญา ชาวโรม, 2546: 2– 3)

สถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือ “หลักธรรมาภิบาล” ซึ่งมีด้วยกัน 6 ประการตามที่กล่าวมาแล้วมาบูรณาการใช้ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการบริหารและการตัดสินใจมีความถูกต้องก่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้มารับบริการ รวมทั้งจะสามารถลดความขัดแย้งทั้งต่อผู้มารับบริการและบุคลากรในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี การรับรู้หลักการบริหารจัดการ โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2546: 3)

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนเอกชนตามมาตรา 15 (1) และ 15(2) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นที่รู้จักกันดีในนามว่า “ปอเนาะ” ซึ่งจัดตั้งอยู่กระจัดกระจายในพื้นที่ของจังหวัดต่างๆ ในภาคใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และมีบ้างในเขตภาคกลางโดยกำหนดหลักสูตรการสอนแบบแบ่งชั้นและระดับต่างๆทั้งด้านวิชาศาสนา วิชาสามัญและวิชาชีพ มีการอบรม ประชุมและสัมมนาครูรวมทั้งการประเมินและการนิเทศ

ปัจจุบันจังหวัดสตูลมีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้งสิ้นจำนวน 16 โรงเรียน เมื่อพิจารณาจากจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งจังหวัดสตูลแล้วจะเห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่จะนิยมเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งถือได้ว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีบทบาทที่สำคัญต่อการให้การศึกษาแก่เยาวชนเพื่อเป็นสะพานเชื่อมต่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ดังนั้นการบริหารจัดการสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำเป็นต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพมาตรฐานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งด้านการบริหารจัดการและด้านวิชาการ (สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล: 2552 สืบค้นจาก <http://www.opes.go.th>)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูลว่า ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา มากน้อยเพียงใด และทำการเปรียบเทียบว่า โรงเรียนที่มีลักษณะต่างกันมีผลต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลหรือไม่อย่างไร ซึ่งจะสามารถนำไปเผยแพร่ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีสนใจนำไปเป็นข้อมูลในการส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลซึ่งจะก่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดีต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสตูล โดยผู้ตอบแบบสอบถามคือผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 16 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน ได้ประชากรทั้งหมด 80 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสตูลโดยผู้ตอบแบบสอบถามคือผู้ปฏิบัติงานสายบริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้จัดการ หรือผู้ที่ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 66 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) โดยใช้อำเภอของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาเองจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา เพื่อต้องการทราบถึงระดับการรับรู้ โดยศึกษาจาก ความรู้ ความเข้าใจพฤติกรรมการทำงาน และความตระหนักของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า ของ ลีเคิร์ทจำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกรายการ จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 75 ข้อ

3. วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามลำดับดังนี้

3.1 การประสานงานโดยหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ถึงสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสังกัด

3.2 นำหนังสือแนะนำตัวจากสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูลไปยังโรงเรียนเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

4.1.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เป็นการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงเนื้อหาและภาษา โดยการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อให้มีความสมบูรณ์

เกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบและสามารถวัดได้ตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงให้มีความเหมาะสมมีความถูกต้องก่อนที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

4.1.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ spss/pc วิเคราะห์หาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

4.2.1 ค่าร้อยละ (percentage) ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามตามสถานภาพของการเป็นผู้บริหารในโรงเรียน

4.2.2 นำคะแนนที่ได้จากข้อ 1 มาหาค่าเฉลี่ย และหาค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ และรวมทุกข้อเป็นรายด้าน จากนั้นจึงนำค่าเฉลี่ยมากำหนดการแปลความหมายและผลที่ได้ออกเป็น 3 ระดับโดยแบ่งตามระดับความคิดเห็นของ (Best, John W., 1981)

4.2.3 ทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบทดสอบ F-test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อทดสอบนัยสำคัญเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

การสรุปผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูลสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่มี ขนาดเล็ก จำนวน 35 คน ร้อยละ 53.00 รองลงมาคือขนาดกลาง จำนวน 28 คน ร้อยละ 42.40 และขนาดใหญ่ จำนวน 3 คน ร้อยละ 4.50 โดยส่วนใหญ่แล้วผู้บริหารมีประสบการณ์ในการบริหารระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 29 คน ร้อยละ 43.90 รองลงมาคือน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 23 คน ร้อยละ 34.80 และมีประสบการณ์ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 14 คน ร้อยละ 21.20 และด้านการศึกษาสูงสุดของผู้บริหาร ผู้บริหารส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี จำนวน 41 คน ร้อยละ 62.10 รองลงมาคือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 17 คน ร้อยละ 25.80 และต่ำกว่าปริญญาตรีมีจำนวนน้อยที่สุด 8 คน ร้อยละ 12.10

2. การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คือหลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า มีสองด้านที่อยู่ในระดับสูง คือ ด้านหลักคุณธรรมและด้านหลักความรับผิดชอบ

3. ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 ด้านหลักนิติธรรมการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนในด้านหลักนิติธรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงข้อเดียวที่อยู่ในระดับสูงคือ ประเด็นการชี้แจงแนะนำแนวทางการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับให้บุคลากรมีความเข้าใจตรงกัน

3.2 ด้านหลักคุณธรรมการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนในด้านหลักคุณธรรมโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับสูง

3.3 ด้านหลักความโปร่งใส การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนในด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีข้อเดียวที่อยู่ในระดับสูง คือ การให้ความไว้วางใจ มอบหมายให้บุคลากรรับผิดชอบงานที่สำคัญต่างๆ

3.4 ด้านหลักความรับผิดชอบ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนในด้านหลักความรับผิดชอบโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงเช่นกัน

3.5 ด้านหลักการมีส่วนร่วม การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนในด้านหลักการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีบางข้อที่อยู่ในระดับสูง

3.6 ด้านหลักความคุ้มค่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียน ในด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีข้อเดียวที่อยู่ในระดับสูง คือ การรณรงค์ให้บุคลากรใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนโดยจำแนกตามตัวแปรดังนี้

4.1 ขนาดของโรงเรียนพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียน เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน โดยที่ในด้านหลักความค้ำค่านั้น ผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนมากกว่าผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ประสบการณ์การบริหารพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์การบริหาร โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักการมีส่วนร่วม ไม่มีความแตกต่างกันด้วยเช่นกัน

4.3 คุณวุฒิทางการศึกษาของผู้บริหาร พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุดของผู้บริหาร โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรมด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักการมีส่วนร่วม ไม่มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูลเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วมีค่าเฉลี่ยการใช้ธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารมีระดับการใช้ธรรมาภิบาลที่แตกต่างกัน คือด้านหลักนิติธรรมมีการใช้ในระดับปานกลาง ด้านหลักคุณธรรมมีการใช้ในระดับสูง ด้านหลักความโปร่งใสมีการใช้ในระดับปานกลาง ด้านหลักความรับผิดชอบมีการใช้ในระดับสูง ด้านหลักการมีส่วนร่วมมีการใช้ในระดับปานกลาง และด้านหลักความคุ้มค่ามีการใช้ในระดับปานกลาง และมีประเด็นที่ควรอภิปรายดังนี้

1.1 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักนิติธรรม พบว่าผู้บริหารมีการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลางโดยเฉพาะการที่ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสตูลมีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับของการปฏิบัติงานโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ โดยมุ่งเน้นในการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษารวมถึงทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีระเบียบวินัยในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับเจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (2544 : 12) ได้กล่าวไว้ในหนึ่งองค์ประกอบของธรรมาภิบาลว่าการบริหารงานให้บรรลุตามภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพต้องสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่แก่ทีมงานเช่นเดียวกับ อัจฉรา โยมสินธุ์ (2542 : 18) ได้กล่าวเกี่ยวกับองค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้คือการปฏิบัติที่เป็นเลิศ องค์กรหรือผู้บริหารต้องส่งเสริมให้การปฏิบัติงานในทุกด้านมุ่งสู่ความเป็นเลิศ มุ่งสร้างความสมบูรณ์แบบ โดยมีนโยบายที่ชัดเจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและผลักดันสนับสนุนให้ทุกฝ่ายมีการพัฒนาตนเองตลอดเวลา ส่วนการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักนิติธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการชี้แจงแนะนำแนวทางการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามกฎระเบียบข้อบังคับให้บุคลากรมีความเข้าใจตรงกันซึ่งสอดคล้องกับเจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (2544 : 18) ได้กล่าวไว้ในหนึ่งองค์ประกอบของธรรมาภิบาลว่าการบริหารงานให้บรรลุตามภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพต้องสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่แก่ทีมงาน

1.2 การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักคุณธรรมพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับสูงโดยเฉพาะ โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้มุ่งเน้นการให้ความเสมอภาคความยุติธรรมแก่บุคลากร มีการมอบหมายให้บุคลากรมีการปฏิบัติงานตามความสามารถของบุคคลที่มีความแตกต่างกันตามความเหมาะสม มีคุณธรรมจริยธรรมในตนเอง พร้อมทั้งสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา เพื่อให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีคุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ปลูกฝังความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรในสถานศึกษาเป็นอย่างดีเพื่อให้บุคลากรมีความรักสามัคคีเกิดขึ้นในหมู่คณะ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการทำงานแบบหมู่คณะ มีการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรร่วมงานอย่างเป็นธรรมและเป็นกลาง ให้ความเชื่อถือไว้วางใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรปกป้องบุคลากรไม่ให้ถูกกลั่นแกล้ง มีการใช้อำนาจในการบังคับบัญชาอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งมีอัธยาศัยดีมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ ซึ่งสอดคล้องกับสายพิน ภูผล (2544: 16) ซึ่งได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามแนวปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ว่าผู้บริหารต้องมีปฏิภาณไหวพริบ รับรู้และเข้าใจสัมพันธ์ต่างๆ ได้ดีและต้องมีความจริงใจน่าเชื่อถือ มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อผู้ร่วมงานในการบริหารสถานศึกษาจะต้องใช้วาจาสุภาพเหมาะสมและให้เกียรติบุคลากรเพื่อให้บุคลากรมีความศรัทธา และเคารพในตัวผู้บริหารซึ่งจะทำให้ส่งผลดีต่อบรรยากาศขององค์กรในที่สุด และเป็นไปในทิศทางเดียวกันของเจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (2544: 9) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลนั้นผู้บริหารควรบริหารจัดการด้วยความเป็นธรรมให้ความยุติธรรมกับทีมงาน ในขณะเดียวกัน อัจฉรา โยมสินธุ์ (2542: 19) ได้กล่าวไว้ในองค์ประกอบหนึ่งของธรรมาภิบาลเกี่ยวกับความยุติธรรมว่าความยุติธรรมถือเป็นหลักจริยธรรมพื้นฐานในการบริหารซึ่งนักบริหารจะต้องมีความเสมอภาค มีความเท่าเทียมกัน ผู้บริหารควรดูแลบุคลากรทุกคนอย่างยุติธรรมมีการส่งเสริมความดีและการดักเตือนหรือลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรมในตัวเอง ตระหนักถึงความยุติธรรม ความเสมอภาคในการบริหารจัดการไม่เลือกปฏิบัติซึ่งทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีเอกภาพสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีศักยภาพ

1.3 การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักความโปร่งใส พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลางโดยที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการการเบิกจ่ายถูกต้อง

ตามระเบียบ โดยได้มุ่งเน้นความโปร่งใสในกระบวนการทางด้านการงบประมาณทั้งในเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ การแสดงข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อทำให้เกิดศักยภาพและความน่าเชื่อถือในการบริหารสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ อัจฉรา โยมสินธุ์ (2542: 19) ได้กล่าวไว้ว่าองค์ประกอบหนึ่งของธรรมาภิบาลเกี่ยวกับความโปร่งใสไว้ว่า ความโปร่งใส ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงาน ข้อมูลข่าวสารต่างๆ โดยเฉพาะผลการดำเนินงานและรายงานทางการเงิน จะต้องโปร่งใส เชื่อถือได้โดยที่ วนิดา แสงสารพันธ์ (2543: 39) ก็ได้กล่าวในองค์ประกอบหนึ่งของธรรมาภิบาล เกี่ยวกับความโปร่งใสไว้ว่า การบริหารงานที่เปิดเผยมีระบบกติกาที่ตรงไปตรงมา ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะทำให้การทุจริตและบิดเบือนผลประโยชน์สาธารณะเกิดขึ้นได้ยากจะเห็นได้ว่าองค์การใดที่มีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพมีความโปร่งใสทุกขั้นตอนทั้งระบบข้อมูลสารสนเทศและกระบวนการบริหารจะส่งผลให้องค์กรมีความน่าเชื่อถือซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของหลักความโปร่งใสในการนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

1.4 การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักความรับผิดชอบ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน การใช้ธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบโดยได้มุ่งเน้นในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายนโยบายของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการดำเนินงานของสถานศึกษา การวางแผน การประสานงานการบังคับบัญชาของสถานศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษารับฟังข้อเสนอแนะของบุคลากรร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นระยะ เน้นให้บุคลากรร่วมรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรวมถึงการจัดทำรายงานประจำปีซึ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของสถานศึกษาที่ต้องปฏิบัติเนื่องจากจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของสถานศึกษา ผู้บริหารจะเป็นผู้ขับเคลื่อนและจะต้องเป็นผู้นำที่จะรับผิดชอบคุณภาพของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับวนิดา แสงสารพันธ์ (2543: 39) ได้กล่าวไว้ว่าความรับผิดชอบเป็นบทบาทภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติ โดยการจัดองค์กร การกำหนดกฎเกณฑ์ที่เน้นการดำเนินงานที่สนองต่อความต้องการขององค์กรทั้งยังต้องสามารถที่จะตรวจสอบและวัดผลการดำเนินงานได้ทั้งในเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพเช่นเดียวกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546: 19) ซึ่งได้กล่าวเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลว่าต้องมีการวางแผนและดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ การวางแผนมีส่วนร่วมให้ผู้บริหารมีทิศทางในการบริหาร ดังนั้นผู้บริหารต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนการ สามารถดำเนินการบริหารตามแผนที่กำหนดไว้รวมทั้งการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความรับผิดชอบในการที่จะกำหนดทิศทางของสถานศึกษาซึ่งทำให้เป้าหมายของสถานศึกษามีความชัดเจนทำให้การดำเนินการบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อซึ่งผลการวิจัยมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง คือ การให้ความตระหนักและเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมกับชุมชน การส่งเสริมให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญของโรงเรียนและแผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา การเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษาอยู่ในระดับที่ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนพร้อมทั้งสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนบุคคลภายนอกได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ อรพินท์ สพฤกษ์ชัย (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2552, จาก: http://www.kpi.ac.th/kpiuser/governance_deflist.asp.) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะหนึ่งของกลไกประชาธิปไตยที่ถือว่าการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Public Participation) นั้นเป็นกลไก

กระบวนการประชาชน(ชายและหญิง) มีโอกาสและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นโอกาส ในการเข้าร่วมในทางตรงและทางอ้อมโดยผ่านกลุ่มผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกจากประชาชนโดยชอบธรรม การเปิดโอกาสให้สาธารณชนมีส่วนร่วมอย่างเสรี รวมถึงการให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชนและให้เสรีภาพแก่สาธารณชน ในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ คุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่สาธารณชนจะมีส่วนร่วมคือการมีรูปแบบ การปกครองและบริหารงานที่กระจายอำนาจในทำนองเดียวกันนี้ บุญเลิศ ทิพจร (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของบุคลากรในชุมชนอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ชุมชนมีความเห็นที่ให้ แผนงานการบริหารโรงเรียนควรมาจากชุมชน การจัดองค์กรที่มีชุมชนร่วมกำหนดรูปแบบที่หลากหลาย การ อำนาจการเป็นไปตามระบบการบริหารที่มีชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดระบบการบริหาร การประสานงานที่ให้ โรงเรียนเป็นแกนกลางในการประสานงานตามแผน เห็นได้ว่าการที่ทุกภาคส่วนได้มีการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีส่วนทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นผู้บริหารเองก็ต้องเป็นคนที่ดีคอยผลักดันส่งเสริมให้การทำงานร่วมกัน อยู่เสมอ

1.5 การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักการมีส่วนร่วม พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลางโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรได้ร่วมกันกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา โดยได้จัดโครงสร้างการบริหารงานและปฏิทินปฏิบัติงานของ สถานศึกษาอย่างไม่ชัดเจนเท่าที่ควร อีกทั้งการกำกับติดตามนิเทศการปฏิบัติงานของบุคลากร การร่วมกันวางแผนการ ดำเนินงานร่วมกับบุคลากรและการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศยังไม่ค่อยมีระบบและไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร อีกทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพรวมทั้งยังขาดการจัด สวัสดิการแก่บุคลากรของสถานศึกษาในระดับที่เหมาะสม และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นไปอย่าง ไม่ค่อยเป็นระบบ และไม่คอยได้นำผลการประเมินบุคลากรมาพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการสถานศึกษา มีการ วิจัยสังเคราะห์และการรับผิดชอบในการวิจัยสังเคราะห์ข้อมูลที่ไม่ค่อยจะเที่ยงธรรม จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพการ บริหารจัดการโดยใช้ธรรมาภิบาลบางประเด็นอยู่ในระดับปานกลาง ดังที่สว่าง คำภีระ (2544: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอทุ่งหัวช้าง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน เพื่อเข้าสู่การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการศึกษา พบว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนด้านการวางแผน มีการปรับเปลี่ยนในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง คือ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนชุมชน ครู และนักเรียนได้มีส่วนร่วม ในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการตรวจสอบ ประเมินโครงการกิจกรรมนักเรียนซึ่งในทำนองเดียวกันนี้ไพบุลย์ คุณชมภู (2546: 17) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน จากการศึกษาพบว่าในประเด็นการประเมินนั้นได้มีการประเมินผลการ ปฏิบัติงานอย่างยุติธรรม และมีการนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนต่อไป ขาดงบประมาณสนับสนุน ในการพัฒนาบุคลากร ไม่มีวินัยในตนเอง และการประเมินผลปฏิบัติงานไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนดังนั้นในการบริหาร สถานศึกษานั้นต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีโอกาสได้รับรู้ในการประเมินของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาได้ พัฒนาไปอย่างเป็นระบบและมีศักยภาพ

ส่วนการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักการมีส่วนร่วมซึ่งการวิจัยมีค่าเฉลี่ยที่สูงคือ การ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของการศึกษาชัดเจน มีการมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรปฏิบัติงานและการจัดทำ แผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจนและครบถ้วน รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้จัดกิจกรรม

การเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญพร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูได้จัดทำแผนงานโครงการต่างๆเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546: 1) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลว่าต้องมีการวางแผนและดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ การวางแผนมีส่วนร่วมให้ผู้บริหารมีทิศทางในการบริหาร ดังนั้นผู้บริหารต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนการ สามารถดำเนินการบริหารตามแผนที่กำหนดไว้รวมทั้งการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความรับผิดชอบในการที่จะกำหนดทิศทางของสถานศึกษาซึ่งทำให้เป้าหมายของสถานศึกษามีความชัดเจนทำให้การดำเนินการบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลางอันเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ค่อยให้ความสำคัญด้านการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดตามความจำเป็น การส่งเสริมให้บุคลากรใช้วัสดุท้องถิ่นในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน การใช้ประโยชน์จากพื้นที่บริเวณของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุด การควบคุมให้มีการซ่อมแซมบำรุงให้อาคารพื้นที่ต่างๆสามารถใช้สอยได้ตลอด รวมทั้งการรณรงค์ให้บุคลากรใช้ทรัพยากรต่างๆอย่างประหยัด ขาดการวางแผนสำรวจความต้องการในการใช้วัสดุอุปกรณ์ของบุคลากรเพื่อให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่างๆ ขาดการมุ่งเน้นการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกันอันจะส่งผลให้ชุมชนเล็งเห็นและตระหนักถึงความสำคัญของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับเจื้อจันทร จงสถิตอยู่ (2545: 9) ที่ได้กล่าวไว้ในองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลว่าการบริหารต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพ และต้องใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ดังนั้นผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่ริเริ่มและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีความคุ้มค่าที่สุดตามหลักธรรมาภิบาล

2. เปรียบเทียบการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน ประสิทธิภาพการบริหาร และวุฒิทางการศึกษาของผู้บริหาร ที่แตกต่างกันในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาจังหวัดสตูล มีประเด็นที่ต้องอภิปรายคือ

2.1 เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรขนาดของโรงเรียนแล้ว พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูลโดยรวมไม่แตกต่างกันทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านหลักความคุ้มค่าจะมีความแตกต่างกันโดยที่ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดกลางมีระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่ามากกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ โดยด้านกับผลการวิจัยของปรีชา มีบุญ (2549: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมนักเรียนจากการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการนักเรียนตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 ในจังหวัดระยองพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การที่ผลวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่มีขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรต่างๆในการบริหารจัดการที่มากกว่าและสิ้นเปลืองกว่า ส่งผลให้ผลลัพธ์ด้านความคุ้มค่าต่ำกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ต่างกับโรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดกลางมีขอบข่ายการหน้าที่ความรับผิดชอบและการใช้ทรัพยากรที่น้อยกว่าซึ่งสามารถดูแลได้ทั่วถึงกว่าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่

2.2 เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรประสบการณ์ทางการบริหารแล้วพบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนโดยรวมไม่มีความแตกต่างกันทั้งผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี ระหว่าง 6-10 ปี และตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป ซึ่งผลการวิเคราะห์ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของปรีชา มีบุญ (2549:118) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมนักเรียนจากการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3-4 ในจังหวัดระยอง จากการศึกษา พบว่าพฤติกรรมนักเรียนจากการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3-4 ในจังหวัดระยอง จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรวุฒิทางการศึกษาสูงสุดของผู้บริหารแล้วพบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนโดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งผู้บริหารที่มีวุฒิทางการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีหรือระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งผลการวิเคราะห์ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารมีการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารอยู่ในระดับที่น่าพอใจมีเพียงบางประเด็นเท่านั้นที่ผู้บริหารนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้น้อย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมและควรให้มีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาให้มากเพื่อที่จะให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาของตน อันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและศักยภาพในการทำงานของสถานศึกษาต่อไป

1.2 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการให้ความเสมอภาคของบุคลากรให้มากทั้งในด้านการสั่งการให้รับผิดชอบเรื่องต่าง ๆ การพิจารณาความดีความชอบ ซึ่งเป็นประเด็นที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องดังกล่าวให้มากที่สุด

1.3 จากผลการศึกษาเปรียบเทียบสถานศึกษาที่มีผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกันนั้นจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันโดยเฉพาะกลุ่มที่มีบุคลากรจำนวนมากนั้นการบริหารย่อมมีความซับซ้อนมากกว่ากลุ่มที่มีบุคลากรน้อย ฉะนั้นผู้บริหารจึงควรให้มีการบังคับใช้กฎข้อบังคับที่เป็นไปตามสภาพสถานศึกษา ไม่เข้มงวดเกินไปจนทำให้บุคลากรเกิดความอึดอัดและผู้บริหารก็ต้องไม่ละเลยในการปลูกจิตสำนึก ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความตระหนักในการอยู่ภายใต้กฎข้อเดียวกัน ไม่ละเมิดกฎในการอยู่ร่วมกันในสถานศึกษา

1.4 จากการเปรียบเทียบสถานศึกษาที่มีผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งทั้งสามกลุ่มแล้วนั้น ใน การที่จะพัฒนาทักษะกระบวนการการบริหารสถานศึกษานั้น จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารน้อยที่สุดและมากที่สุดมีระดับการใช้ธรรมาภิบาลน้อยกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารในระดับกลาง ดังนั้นการที่จะอบรมหรือพัฒนาทักษะกระบวนการการบริหารสถานศึกษานั้นต้องคำนึงถึงประสบการณ์ในการบริหารด้วย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการจัดการต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารในทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งในระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติต่อไป

2.2 ควรศึกษาวิจัยให้ครอบคลุมทุกสถานศึกษาในจังหวัดสตูล เพื่อให้ทราบถึงภาพรวมในการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาจังหวัดสตูล

เอกสารอ้างอิง

- ธนัชชัย รัตน์ไตรแก้ว. 2546. การประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ไพฑูรย์ บัวขิต. 2550. การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม.
- ปรีชา มีบุญ. 2549. การศึกษาพฤติกรรมนักเรียนจากการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานกิจการนักเรียนตาม ความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3-4 ในจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศิริยา โถแก้ว. 2550. “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษาโรงเรียนสิริวุฒวิทยา จังหวัดสมุทรปราการ”. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ชนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สำนักงานการศึกษาเอกชน. 2552. สารสนเทศการศึกษาเอกชน จังหวัดสตูล. สตูล: สำนักงานการศึกษาเอกชน. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2552, <http://www.opes.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2546. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุวรรณ ทองคำ. 2545. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัด สิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ เทพสตรี.
- Best, John W. 1981. *Research in Education*. 3 rd ed. Englewood cliffs, New Jersey: Prentice. Hall Inc.